

ckovo in druge nemške knjige glede metodiške razvrstitve učiva in poljudnošolske razlage posameznih pojmov. Ravnatelj Bežek je poučeval mnogo let pedagoške predmete na raznih učiteljskih in je učitelj, ki zna tolmačiti dušeslovne pojave mladim glavam. Primeri, ki jih navaja v pojasnilo, potrjujejo načelo, da je glede pedagogike edino originalna slovenska učna knjiga naši šoli primerna taka knjiga, ki poudarja naš narodni način vzgajanja, mišljenja in čustvovanja, in da najboljši prevod najboljše tuje pedagoške učne knjige ne more podati vsega tega. — Vzgojslovni del sledi dušeslovnemu leta 1914. Veselimo se ga odkrito!

Dr. Ljudevit Pivko.

Dr. K. Ozvald, Eksperimentalna psihologija in eksperimentalna pedagogika. (Pedagoški letopis „Slov. šolske matice“ v Ljubljani, XIII. zvezek, 1913, str. 31—47.)

Znak današnje viharne dobe se je neizbrisno vtisnil vsem vedam: neprestano nihanje raznih pojmov, dokazovanje in izpodbijanje, napredovanje z novo metodo in spet zaviranje njenega območja. Tudi v dušeslovju se je izvršil in se še vrši temeljit preobrat: dogmatizem in racionalizem sta se vkljub Herbartu preživela, empirizem je tudi tu blagodejno vplival. Kot empirična veda uporablja dušeslovje za izsledovanje dušnih pojavov opazovanje in eksperiment. Pisatelj osvetli temeljito nalogo obeh ter po vsej pravici podredi eksperiment opazovanju, katero „je in ostane temeljna metoda“ v dušeslovju. Z eksperimentom se je opazovanje izdatno poglobilo in izpopolnilo ter ni odveč, da še je dušeslovje začelo nazivati eksperimentalno, kateremu sta Fechner in Wundt začrtala meje. Šola v Würzburgu, na čelu ji O. Külpe in Marbe, pa skuša tudi najzamotonejše pojave, (mišljenje, etična in verska čustva, razumno hotenje) eksperimentalno obdelati ter na ta način prekoračiti prvotno zaznamovane meje. Da, celo popolnoma odtrgati se hoče eksperimentalno dušeslovje od svoje matere, modroslovja, za kar navedem v dokaz le mimogrede brošure: Marbe, die Aktion gegen die Psychologie; Hillebrand, die Aussperrung der Psychologie; Wundt, die Psychologie im Kampf ums Dasein.

Eksperimentalna metoda se je tudi v pedagogiki vsled neomajnega sorodstva s psihologijo pod vodstvom Meumanna in Schulzeja udomačila, a sloviti Wundt je tudi tu posegel vmes. Primerno je očrtal pisatelj nalogo eksperimentalnega pedagoga, ki se bistveno loči od naloge eksperimentalnega psihologa. Našemu, za vsak napredek vnetemu učiteljstvu bo kratek in zanimiv sestavek dobrodošel.

Dr. Simon Dolar.

Dr. Janko Šlebinger, Slovenska bibliografija za l. 1907—1912. V Ljubljani 1913. Izdala in založila Matica Slovenska. V. 8°. IV + 336 str.

O bibliografijah in knjigopreglednih slovnikih so sodbe, kar je čisto naravno, zelo različne. Kdor išče v knjigi samo zabave, tistemu tako knjigopisno delo ne bo ugajalo, zdi se mu vse to potrata časa pri sestavljanju, potrata papirja in tiskarskega črnila pri natiskavanju, — znanstvenim delavcem n. pr. slovstvenim zgodovinarjem in knjižničarjem je pa s takimi pregledi mnogo pomagano in zelo ustrezno.

Bibliografija je podlaga literarni zgodovini, ker zbira literarnemu historiku material in mu daje potreben pregled o literarnih proizvodih. Že Trubar si je dovolil v tistih časih, ko je bil pregled literarnih proizvodov še naivno enostaven in bi bil po Grünovem izrazu yso našo literaturo dobesedno še lahko povezal v robec, tedaj že si je dovolil prvo našo bibliografijo z naslovom „Register und summarischer Inhalt aller der Windischen Bücher, die von Primus Trubero bis auf diß

1561. Jar in Truck geben seind. Getruckt zu Tübingen bei Ulrich Morharts Wittib, 1561.*. — In Valvasor je tudi kot „Anhang des sechsten Buches“ (VI, 343—367) v svoji »Ehre des Herzogtums Krain« priobčil pregled naše dotedanje literature in k temu je dodal še „Zugabe Erasmi Francisci von des Herrn Haupt-Authoris dieses Werkes selbst-eigenen vielfältigen Schrifften“ (367—370). V naslednjem stoletju je pater Marko Pohlin sestavil svoj rokopis „Bibliotheca Carniol'ae“, ki ga je leta 1862 potem dalo ponatisniti zgodovinsko društvo za Kranjsko, nevedoč za prvi natisk iz leta 1803. (Zbornik Slov. mat. VI, 9.)

Kopitar je l. 1808 v svoji slovnici (Einleitung III—XLVIII in Nachschrift 385—460) objavil pregled slovenskih knjig. Dalje se je ohranil v rokopisu Jos. Freiherr von Erbergov „Versuch eines Entwurfes zu einer Literaturgeschichte für Krain — nach den Quellen der Lusttaler Bibliothek und des Archivs bearbeitet zu meinem bloß eigenen Gebrauche 1825 in Winterabenden“. Ta 164 strani obsežni rokopis je zgodovinskemu društvu za Kranjsko pridobil dr. Bleiweis (Mitteilungen des histor. Vereins für Krain 1851, str. 2, opomba). Iz leta 1831 imamo bibliografsko zbirko Čopovo, ki jo je bil ta sestavil za Šafařikovo zgodovino jugoslovanske literature, ki jo je pa še le po Šafařikovi smrti izdal Josip Jireček v Pragi leta 1864. V „Mitteilungen des historischen Vereins für Krain“, letnik 1852 (str. 1, 25, 65, 73 in 81), letnik 1853 (str. 91) in letnik 1854 (str. 33, 41) je priobčil dr. V. F. Klun svoje Beiträge zur Literaturgeschichte von Krain, ki pravzaprav tudi niso nič drugega kot bibliografija. — Leta 1860 je začel Ivan Kukuljević Sakcinski v Zagrebu pri Albrechtu izdavatı „Bibliografio jugoslavensko“ t. j. popis knjig i rukopisov „sviuh četiriuh granah jugoslavenskih“. — Te bibliografije je pa na svetlo prišla samo prva knjiga, „bibliografia hrvatska“, — kajti „poziv društva na vse književnike hrvatske, srbske, slovenske i bugarske, da nam pošalju popis svojih tiskanih djelah, ostade bez svakoga uspjeha, jer osim trojice ili četvorice neodazva se nitko“. L. 1863 je sledil še majhen dodatek k tej bibliografiji. —

Ko se je ustanovila v Ljubljani Slovenska matica, začelo se je tudi pri nas zanimanje za slovenske knjige. — V prvih matičnih letopisih (1867—1874) je priobčil prof. Vavrů osem poročil o Matični knjižnici, toda s pravo bibliografijo se je začelo še le v letopisu za leto 1869; sestavil jo je v prvih letopisih (1869—1872) dr. E. H. Costa. Potem so dve leti (1874 in 1875) z bibliografijo prekinili ter iznova začeli leta 1876, tedaj je objavil Ivan Tomšič v letopisu bibliografijo slovensko od začetka l. 1874 do konca 1875. — Tomšič je ostal sestavitelj slovenske bibliografije skozi 17 let t. j. do leta 1893. Za njim je prevzel to delo prof. R. Perušek ter je je izvrševal 6 let (od 1894 do 1899). Zbornik Slov. matice II za leto 1900 je ostal brez bibliografije. V Zborniku III za leto 1901 je zbral prof. dr. Karl Glaser knjištvo dveh let (namreč 1899 in 1900) in v Zborniku IV za leto 1902 je še priobčil bibliografijo za leto 1901. Po Glaserju je nastopil v Zborniku V za l. 1903 prof. dr. Janko Šlebinger s popolnejšim in pregledneje sestavljenim gradivom. Skozi 5 let (1903—1907) je v Zborniku (V—IX) priobčeval vsakoletno knjigopisje za leta 1902—1906, potem je pa izostalo vsakoletno knjigopisje skozi 6 let, da smo dobili leta 1913 skupno za 6 let pregled našega knjištva. To bodi kratek uvod o razvoju naše bibliografije. Dodatno naj še omenim, da zadevata v to stroko tudi Marnov Jezičnik IX—XXX (1873—1892) in Glaserjeva Zgodovina slovenskega slovstva objavljena v letih 1894—1898, seveda s tem razločkom, da je Marnovo delo marljivo in skrbno sestavljeno, Glaserjevo pa ni vselej prav zanesljivo. Kleinmayrovo Zgodovino slov. slovstva s Pripomočkom vred — menda lahko pustimo na strani.

Najnovejši naš bibliograf je torej prof. dr. Janko Šlebinger, ki je bil že pri Slovenski bibliografiji za dobo 1550—1900, ki jo je sestavil kustos dr. Franc Simonič, izdala pa Slovenska matica 1903—1905, glavni sotrudnik. Ta sedanji naš bibliograf si je naprtil mimo svojih prednikov dokaj težavnejšo nalogo, da ne našteva samo knjig, ampak tudi razprave in članke, sploh posamezne spise iz njih ter kritike in ocene o njih. — Čim težavnejša je naloga, tem lažje se kaj prezre. Vendar je omenjeno bibliografično delo Šlebingerjevo vkljub otežavljeni nalogi dokaj popolno in vse pohvale vredno, docela brezhibno seveda ni — nihil perfectum sub sole — in kaj malega prigovarjati bi morda utegnil še ta ali oni, toda moral bi se poprej do dobra prepričati, da so njegovi očitki opravičeni. Knjigi kar počez očitati, da ni popolna, da ni sistematična, da se ne moreš nanjo zanesti, to ni prav umestno brez dokazov. Reči kar na slepo: „zdi se nam, da naše znanstvene revije: Veda, Carniolia, Časopis za zgodovino in narodopisje, Popotnik i. t. d. niso toliko ekscerpirane kot feljtončki in mladinski prvenčki“, — to je prav komodno. Čemu naj bi se pa ocenjevalteju samo zdelo, naj se rajši prepriča, kako stvar stoji, potem bo lahko govoril po prepričanju, ne samo po dozdevanju. — Če imamo n. pr. Gabrščekove „Narodne pripovedke iz Soških planin“ in Kūharjevo „Narodno blago vogerskih Slovencev“, Kidričev „Donesek k zgodovini kočevske narodne pesmi“ in Murkovo „Die Volksepik der bosnischen Mohammedaner“, Šašeljeve „Bisernice“ in Štrekljeve „Slovenske narodne pesmi“ v XII. oddelku (Narodopisje), tedaj nam je tudi Grafenauerjevo razpravo o vplivu Salomonove legende na slovensko narodno pesem iskati v istem oddelku. Tam jo tudi res najdemo na str. 285. Manjka pa v tem oddelku na str. 250: „Mala pesmarica“. Zbirka najbolj priljubljenih narodnih in drugih pesmi. II. natis. Založil in prodaja Anton Turk v Ljubljani 1908. M. 8°. 96 str. — Med Zborniki dodaj na str. 32: Knjižnica društva „Ljudski oder“ v Trstu. I. zvezek. Tiskal Dragotin Piora v Kopru (1910). M. 8°. 47 str.

V oddelku o življenjepisnih podatkih (X, 2) je gotovo bolj naravno, da je značnica (Ordnungswort) ime pisatelja, o katerem se življenjepisni podatki podajajo, ne pa ime tistega, ki podatke priobčuje. Če je torej g. Vidic v „Zborniku u slavu Vatroslava Jagića“ objavil članek „V. Vodnik und die nachillyrische Periode in Krain“, tedaj nam je to razpravo uvrstiti pod značnico Vodnik, ne pod Vidic, — seveda bi kazač od zadnjega imena ne bil napačen, toda obseg bibliografije bi se s takimi kazači še bolj namnožil. Kar se torej tiče Prešerna, nam je iskati pod značnico Prešeren, ne pa pod Grafenauer, Tominšek, Žigon, Pintar i. t. d., kar se tiče Trubarja, našli bomo pod značnico Trubar, ni nam treba iskati pod značnicami Gruden, Hegemann, Merhar, Bučar, Kidrič, Prijatelj i. t. d. Murkovo razpravo v imenovanem „Zborniku u slavu Vatroslava Jagića“ (str. 706) z naslovom „Zapadna ‚Epistola o nedelji‘ v južnoslovanski književnosti“ je pa g. bibliograf res prezrl. —

Čuditi se moramo, koliko je v tej bibliografiji razrešenih psevdonimov in koliko samo z začetnicami naznačenih imen je dopolnjenih. To je gotovo nemajhen trud, poizvedeti za kakih petdeset psevdonimov, in naravno je, da še marsikateri uide nerazrešen. Seveda, če se pisatelji podpisujejo s celo vrsto psevdonimov poleg pravega imena, tedaj dobimo dosti več pisateljev, nego jih je v resnici in za bibliografa je to nekoliko preglavice. Kritike knjig morda tudi niso prav do zadnje navedene, kar je pa precej vseeno, vsaj so si večinoma podobne. Kaka tiskovna napaka se gotovo tudi najde v knjigi, tako n. pr. je na 256. str. napačno Péterlin, namesto Petelin. Vse te malenkosti pa vendar vrednosti dične knjige ne

zmanjšajo toliko, da bi jo smeli obsoditi ter ji očitati nepopolnost, nesistematičnost in nezanesljivost. Kdor se torej nad to bibliografijo spotika, poskusi naj enkrat s takim delom sam, da bo lahko govoril po izkušnji.

L. Pintar.

Fran Erjavec, Hudo brezdno in drugi spisi. Ljubljana 1913. Založila Katol. bukvarna. 8°. 80 str. 60 v. (Zbirka slovenskih povesti. Urejuje Ivan Grafenauer. II. zvezek.)

Nova zbirka ima namen obnoviti starejše in mlajše slovenske izvirne povesti. Prvi zvezek je ponatisnil Jos. Ogrinca „Vojnimira“, povest iz časov pokrščevanja Slovencev ter dodal „Strneno polje“, obraz iz narave. Srečnejšo roko je imel g. urednik z 2. zvezkom, ki nam podaja izbor krajših Erjavčevih leposlovnih spisov: Hudo brezdno, Ni vse zlato, kar se sveti, Izgubljen mož, Ena noč na Kumu, Mravlja. Kratek uvod nam nudi življenjepisni in literarni obris pisatelja. — Tako utegne zbirka dobro služiti tudi pri pouku materinščine na srednjih šolah.

Človeško telo. Mali anatomični atlant. 12 kromolitografij s slovensko nomenklaturu človeških organov. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Kart. 1 K 50 v.

Potreba po takem malem atlantu je bila že dolgo; zato pozdravljam to knjižico praktičnega zdravnika dr. Homana, ki je spisal tudi slovensko somatologijo za učiteljska. Imenoslovje organov se po večini krije s Poljančevim v prirodopisju za srednje šole. Slike so jasne, razen tab. VII in VIII, ki nam predočujeta krvne žile in živce telesa. Ti dve sliki bi bili jasnejši, če bi se narisali na črnem telesnem obrisu odvodnice rdeče, privodnice modro, živice pa belo. Isto velja tudi o sliki slušnega organa (tab. XII), kjer so naslikane slušne koščice zunaj ušesa; tudi ušesna troblja je tako risana, kakor bi vodila v labirint in ne v srednje uho. Namen atlanta je vendar, da se vsak, četudi se ni učil samotologije, po sliki orientira v legi organov. — Sicer pa bo delo dobro vršilo svoj namen.

Dr. Kozina.

Ilustrirane narodne pesmi. Že lani se je slišalo, da misli „Srbska kralj. akademija“ prirediti ilustrirano izdanje narodnih pesmi. Zdaj čitamo o tem zanesljive vesti. Akademija je izbrala pesmi, ki naj bi se ilustrirale; v prve knjige pridejo pesmi z zgodovinsko vsebino. Umetniku se prepušča število in velikost slik k vsaki pesmi. Nagrada za ilustriranje ene pesmi je vsaj 100 K. Velik del pesmi (68) bo ilustriral Jovanović; za ostale pesmi (iz II. III., IV. in VI. Vukove knjige) so razposlani pozivi znanim srbskim, hrvatskim in slovenskim umetnikom.

Dr. Fr. Ilešič.

K oceni Ilustr. narod. koledarja za 1914. (Glej „Lj. zvon“, št. 3, str. 151). — Da bo uredba Štiftarjeve avtobiografije umljiva, pripominjam tole: Avtobiografijo sem kot urednik „Slovana“ mislil priobčiti enkrat v „Slovanu“ ter sem težki rokopi v to svrhu jezikovno „pilil“, kolikor se to da storiti ob prvem čitanju brez hipne nujnosti. G. urednik Lešničar me je nato poprosil prispevka za „Koledar“; ponudil sem mu Štiftarjevo avtobiografijo. Ker na svoje dopise nisem prejemal odgovorov, nisem niti vedel, da je avtobiografija sprejeta, dokler ni izšla. Tudi korektura se mi ni poslala. Vsled tega je publikaciji ostala hrapava vnanjost.

Dr. Fr. Ilešič.

